

ni. (Esetenként két kisebb intézmény közös licenciát is elnyerhet.) A licencszerzési eljárást kilenc törvény és alacsonyabb jogszabály előírásainak megfelelően kell lefolytatni. Ez ideig már minden jelentős oroszországi könyvtár rendelkezik tevékenységi köreiből ilyen licenciákkal.

A védjegyhasználat ugyancsak népszerű eszköze lett a különféle könyvtárak termékei iránti, jogilag garantált bizalom kifejezésének. A védjegy a felelősen végzett munka jele, s mint ilyen a fogyasztóvédelem témakörébe tartozik, de olyaténképpen, hogy a védjegyhasználatra jogosult intézmény presztízsét is növeli. E minőséggarantálási eljárást három törvény meghagyásainak betartásával kell lefolytatni. Talán mondanunk sem kell, számos orosz nagykönyvtárnak van már védjegye.

Az akkreditáció intézménye – USA-beli, brit és kanadai példák nyomán – Oroszországban ez idő

tájt van meghonosodóban. Ezért még nem terjed ki egy-egy könyvtár egészére, hanem csak bizonyos tevékenységi formákra, nevezetesen a tudományos és az oktató munkára. Maga az akkreditációs eljárás, illetve az annak eredményeként elnyert akkreditáció arról tanúskodik, hogy az adott intézmény a szóban forgó tevékenységet olyan színvonalon végzi, mintha azt kimondottan az állam végezné, s így az általa kiadott tanúsítványok állami „elismertséget” élveznek. Az akkreditációs eljárás közben hat törvényre és egyéb jogszabályra kell tekintettel lenni.

/BOJKOVA, O.: Licenzirovanie, markirovanie i akkreditaciá. Instrumenty pravovogo regulirovaniá bibliotečno-informacionnoj deátel'nosti. = Biblioteka, 10. sz. 2000. p. 21–23./

(Futala Tibor)

A szürke irodalom mint a kis- és közepes vállalkozások innovációs tevékenységének fontos forrása

Az angol *grey literature* tükörszóként gyökeresedett meg valamennyi nyelv könyvtári-információs terminológiájában. Eredetileg az USA hadi- és úriparának publikálatlan, gyakran titkos, kizárólag tudományos színvonalú dokumentumait jelölték vele. Az évek előrehaladtával a szürke irodalomként emlegetett dokumentumok köre igencsak kibővült. 1997 novemberében a szürke irodalom kérdéseiről tartott konferencián e bővülés jegyében született meg az ún. *Luxemburgi konvenció*. Ez a következőképpen definiált: „A szürke irodalom olyan kormányzati, tudományos, üzleti és ipari, nyomtatott és elektronikus formájú dokumentumokat ölel fel, amelyek bibliográfiailag nincsenek feldolgozva, és nem érhetők el a közkeletű könyvkereskedelmi csatornákon keresztül. A szürke irodalom fogalma alá különféle anyagok, így politikai dokumentumok, beadványok, tudományos beszámolók és disszertációk, műszaki specifikációk és konferenciaanyagok tartoznak. Mind ez ideig az efféle anyagokat, amelyek rendkívül fontosak a tudományos hasznosítás szempontjából, felettébb körülményesen lehetett csak azonosítani és megtalálni.”

A fejlett országokban a szürke irodalom iránti érdeklődés – mondhatni – napról napra nő. Ezt az irodalmat a tudományos-műszaki eredményekről

szóló információk legfőbb forrásai egyikének tekintik, különösen ami a kis- és közepes vállalkozások innovációs tájékozódását illeti.

Az USA-n kívül Európában is felismerték a szürke irodalom fontosságát. A 70-es években részint az EU ösztönözte gyűjtésének, feltárásának és a róla való tájékoztatás problematikájának megoldását, részint pedig a British Library kezdett hozzá ehhez a munkához. 1980-ban jött létre a szürke irodalom információs rendszere, a *SIGLE*. E rendszer adatbázisa online üzemmódban részint az angol *BLAISE*, részint a német *STN* szervere segítségével férhető hozzá. Az adatbázis CD-ROM változatát a *SilverPlatter* forgalmazza.

1985-ig az adatbázist az EU finanszírozta, ami gyors növekedésre adott lehetőséget. E feladatot az egyebek mellett e célra is létrejött egyesület, az *EAGLE* vette át, melynek titkársága Hágában székel. Az egyesület minden tagországának nemzeti központja van. Az EU Bizottsága társult tagként vesz részt az *EAGLE* munkájában.

Az iménti átalakulást tíz évvel követően a *SIGLE* résztvevői köre is kibővült. Az alapító tagországokon (Belgium, Hollandia, Luxemburg, Németország és Nagy-Britannia) kívül 1995-ben Csehország

szág, Litvánia, Magyarország és Oroszország, 1996-ban pedig Portugália és Szlovákia is bekapcsolódott a munkába.

Az EAGLE számos konferenciát-megbeszélést szervezett és szervez. 1999. évi washingtoni konferenciáján a sötét irodalom és az internet témakörében vitatták meg a tennivalókat. Megszületett a GreyNet szolgálat is.

A SIGLE adatbázisa a 70-es években évente 20 ezer, a 80-asokban 40 ezer, jelenleg pedig 60 ezer leírással bővült, illetve bővül.

A referált cikk két szerzője végül a sötét irodalom szempontjából határterületinek tekinthető szabadalmakra, szabványokra, tervezési anyagokra, beszámolókra, konferencia-preprintekre és rendezvényi tájékoztatókra hívja fel a figyelmet.

/[MALINOWSKA, E.] MALINOVSKA, É. – [KWAPIEN, B.] KVAP'EN, B.: *Sera literatura – fondy, sistemy, pol'zovatel'i.* = *Naučnye i tehničeskije biblioteki*, 4. sz. 2001. p. 54–58./

(Futala Tibor)

CODGAL – program a nem latin betűjelek konvertálására

A címben megjelölt számítógépes program szerzője és tulajdonosa G. V. Galenko független nyelvudós, jogi képviselője V. T. Galenko. A program rövid leírása:

A Codgal a számítógép klaviatúrájának meghajtója (drivere) számára lehetővé teszi, hogy az input oldalán cirill betűs névszokat, közleményeket és más egyéb szövegeket szedjen, az output – a képernyő és/vagy a nyomtató – oldalán pedig egyértelmű, nemzetközileg hiteles latin írású ekvivalensei jelenjenek meg a szedett szövegeknek, illetve azt, hogy ez az interneten folyó nemzetközi levelezésben is alkalmaztassék. Az orosz hang- és betűírásnak orosz alfabetikus írásra ekként történő elektronikus konvertálása (áttétele) az orosz írás mindkét rendszerét önidentifikálóvá teszi. (Ennek köszönhetően adódik szerzőnk szerint a „kettős egység”).

A Codgal program a működő számítógépes programokhoz való következetes alkalmazkodásával arra vár, hogy használatba vegyék az információs, könyvtári, kiadói, banki, külkereskedelmi reklám- és szabadalmi tevékenységben, a távirdai és elektronikus postaszolgáltatásban, továbbá a külügyminisztériumi konzuli, illetve a belügyminisztériumi útlevél- és vízumszolgálat azonosító dokumentumainak elkészítéséhez.

Alkalmazásához szükséges:
számítógéptípus: IBM PC,
3.30-nál nem alacsonyabb MS DOS;
nyelv: Turbo Pascal 7.0;
a program volumene: 6 Kb.

A szerző a program megalkotásánál tekintetbe vette a szerzői jogi követelményeket, s maga a program is szerzői jogi védelemben részesül, minthogy felvették az ország számítógépi programjegyzékébe. (E védelemnek külföldi kihatása is van.)

A referált cikk – e helyütt eltekintve kultúrtörténeti, nyelvészeti és nyelvfilozófiai fejtegetéseitől – részletezi a konvertálás speciális játékszabályait is (mindenekelőtt a személyek konvertálásánál beartandókat).

A szerző hangsúlyozza a program mielőbbi használatbavételének szükségességét, amit nagyszámú adattal is alátámaszt. Így pl. az ISSN párizsi központja szerint az orosz nyelven kiadott folyóiratok számát tekintve az ország 13. helyen áll a világrangsorban, s 1991 és 1998 között megkettőződött a regisztrált orosz nyelvű folyóiratok száma, nevezetesen 6050 cím helyett 12 270 címet tett ki.

A program által lehetővé vált kommunikatív forma, azaz a latin betűkre történő konvertálás mindenképpen hozzá fog járulni az egységes információs tér kialakulásához Oroszországnak a világ információs közösségébe történő bekapcsolhatósága révén.

/GALENKO, V. T.: *Konversia ili transliteraciâ.* = *Naučno-tehničeskâ informaciâ*, 1. ser. 12. sz. 2000. p. 29–32./

(Futala Tibor)